

МИЛУТИН БОЈИЋ У ХХИ ВЕКУ

Филолошки факултет,
Београд

(*Поетика Милутина Бојића*, Београд: Институт за књижевност и уметност, Библиотека „Милутин Бојић“, Требиње: Дучићеве вечери поезије, 2017, стр. 634)

Аутор снажне поетичке воље, широке ерудиције и разноврсних књижевних интересовања, Милутин Бојић дуго је служио за песника једне песме – антологијске „Плаве гробнице“. Бојићева младачка жеља да постане национални бард остварила се по високој цени, будући да је познати рефрен о крфској трагедији заглушио протоавангардни глас песника „Младости“, „Херострата“ и „Саломе“. Прошле године начињен је, после Бојићевих сабраних дела у издању Народне књиге (1978), можда и најважнији корак у превредновању целине песничког, па и драмског стваралаштва Милутина Бојића. Први зборник радова посвећен поетици Милутина Бојића штампан је о стогодишњици песникове смрти и поводом 125 година од Бојићевог рођења. Зборник *Поетика Милутина Бојића*, двадесет четврти у едицији *Поетичка исцртавања* и девети у циклусу „Смена поетичких парадигми у српској књижевности двадесетог века: национални и европски контекст“, објављен је у издању Института за књижевност и уметност (Београд), Библиотеке „Милутин Бојић“ (Београд) и Дучићевих вечери поезије (Требиње). Зборник је проистекао из међународног научног скупа одржаног у Требињу (Дучићеве вечери поезије) и Београду (Институт за књижевност и уметност) почетком априла 2017. године. Зборник од 634 странице приредили су проф. др Јован Делић и проф. др Светлана Шеатовић, који су тридесет два прилога учесника скупа организовали у седам прегледних целина. „Уводну реч“, посвећену проблемима рецепције Бојићевог стваралаштва, написала је проф. др Светлана Шеатовић.

Научни радови окупљени у првој целини Зборника пружају целовит поглед на модерност Бојићеве поетике, историјске имагинације и песничког језика. Јован Делић у „Фрагментима о поетици Милутина Бојића“ анализира драмску фактуру и версификаторско мајсторство Бојићевих стихова, песников шопенхауеровски и ничеански ирационализам, дучићевски подтекст „Плаве гробнице“ и друге Бојићеве везе са стваралаштвом (раних) модерниста. Бојана Стојановић Пантовић у студији „Обриси раног песничког експресионизма Милутина Бојића“ скреће пажњу на авангардни потенцијал Бојићеве поезије, коју пореди са аустријско-немачким експресио-

низмом. Драган Хамовић указује на ничеанске и протоавангардне елементе Бојићеве историјске поезије у тексту под насловом „Од хе-ростратске до историјске свести у поезији Милутина Бојића“. Светлана Шеатовић у студији „Бојићева Византија – нова историјска самосвест српске поезије 20. века“ пореди (само)критички однос према српској средњовековној држави и реалистички приказ Византије у Бојићевим песмама и драмама са постмодерним схватањем византијског наслеђа у романима Милорада Павића и Горана Петровића. Славко Петаковић у раду „Милутин Бојић и обнова историјске драме“ тумачи модернизовање жанра историјске драме у Бојићевом опусу, с посебним нагласком на лиризацији и карневализацији драмског текста *Краљеве јесени*. Бошко Сувајџић у студији „Косовско опредељење Милутина Бојића“ истражује Бојићеву сублимацију усмене традиције, нарочито мотива косовског предања, од евокације Мајке Југовића у песми „Молитва“ до јуначких митологема „Плаве гробнице“. Александар Милановић анализира начин на који је Бојић модернизовао песнички језик у духу „београдског стила“ у прилогу „Језичко-стилске карактеристике поезије Милутина Бојића“.

У другом одељку Зборника са синтетичких судова о модерности Бојићеве поетике прелази се на истраживање Бојићеве модерности у односу према културној и књижевној традицији. Ана Петковић у тексту „Аркадија и превазилажење смрти у лирици Милутина Бојића“ испитује трансформацију античког наслеђа у Бојићевој поезији, од алузија на буколску Аркадију до модерног диониског *Kunsttrieb*-а. Предраг Петровић у студији „Бојићеве библијске визије“ тумачи песников провокативан и често бласфемичан однос према библијским ликовима и мотивима у кључу модернистичке поетике митологизације Црњанског и Растка Петровића. Весна Елез у прилогу „Давид, Салома и Каин у песништву Милутина Бојића“ представља поступке којима Бојић, на трагу Бодлера и Оскара Вајлда, онеобичава, еротизује или деромантизује библијске фигуре Давида, Саломе и Каина у својим стиховима. Марко М. Радуловић подвлачи суштинску улогу средњовековног (византијског) наслеђа у формулисању Бојићевог, Винаверовог и послератног односа према историји у тексту „Средњовековље *Песама бола и њоноса* у контексту српске поезије 20. века“. Немања Каровић у прилогу „Религијско-молитвени аспект поезије Милутина Бојића“ истиче религиозну димензију Бојићевих програмских стихова и молитвени подтекст *Песама бола и њоноса*. Горан Коруновић у студији „Библијски мотиви у поезији Милутина Бојића и Јанка Полића Камова“ пореди субверзивни и протоавангардни однос Милутина Бојића и Јанка Полића Камова према библијским ликовима.

Трећи одељак Зборника посвећен је ужим проблемским и тематским областима, од посебног значаја за разумевање поетике Милутина Бојића. Александар Петров у студији „Еротска поезија Милутина

Бојића“ из савремене теоријске перспективе разматра провокативне (светогрдне) и опсцене (садомазохистичке, некрофилне) Бојићеве песничке слике у контексту традиције еротског писма од Маркиза де Сада до Брјусова, Аполинера и Батаја. Слађана Јаћимовић у раду „Еротски мотиви у поезији Милутина Бојића“ објашњава превратничку, истовремено виталистичку и деструктивну, природу Бојићеве еротске поезије, која одудара од љубавних песама Бојићевих савременика. Владимир Гвозден у тексту „Фигурације гордости у поезији Милутина Бојића“ тумачи културну историју и значење мотива гордости у заснивању модерног погледа на свет српског песника. Зорана Опачић у прилогу „Црвено и црно у поезији Милутина Бојића“ доводи у везу Бојићево ратно песништво са Каравађовим барокним платнима и експресионистичким сликама рата у делу Станислава Винавера и Растка Петровића.

У четвртном одељку Зборника стваралаштво Милутина Бојића сагледава се у компаративном, књижевноисторијском и друштвеноисторијском контексту. Јелена Новаковић у студији „Бојићев виталистички дух у франкофоном контексту“ истражује везе између Бојићевог виталистичког песништва и Ламартинове, Игоове, Бодлерове, а нарочито Верхаренове поезије. Љиљана Бањанин у прилогу „Милутин Бојић: италијанска рецепција и преводи“ анализира рецепцију Бојићеве поезије у периодици, историјама књижевности и антологијама на италијанском језику. Персида Лазаревић Ди Ђакомо у тексту „Милутин Бојић на енглеском културном подручју“ разматра англофону рецепцију Бојићеве поезије, с нагласком на анализи превода песме „Плава гробница“ на енглески језик. Сања Ј. Париповић Крчмар у прилогу „Књижевноисторијска карактеризација сонета Милутина Бојића“ разматра специфичност Бојићеве постхумно објављене збирке *Сонети* (1922) у контексту класичног раздобља сонета у српској поезији. Јелена Панић Мараш у раду „Бојић и Црњански: једна могућа паралела“ пореди жанровску хибридноћ и приказе женског еротизма у драмама *Краљева јесен* Милутина Бојића и *Маска* Милоша Црњанског. Јелена Јовановић успоставља паралелу између Дисовог, Бојићевог и Црњансковог пародијског односа према жанру химне у тексту „Три ’химне’ и три песника – Бојић према Дису и Црњанском“. Бојан Јовић у студији „Борац, песник и господар рала“ – о песмама ’Сејачи’ Милутина Бојића и ’Јуче и данас’ Растка Петровића“ показује Бојићев утицај на песме Растка Петровића инспирисане Великим ратом. Бојан Ђорђевић у студији „Милутин Бојић у јавном дискурсу од 1918. до 1944. године“ описује маргинализацију Бојићевог стваралаштва у култури српског народа између два светска рата.

Пети одељак Зборника обухвата студије о песмама Милутина Бојића симболички, генетички или књижевноисторијски везаним за простор Крфа у време Првог светског рата. Миломир Гаврило-

вић у тексту „Песнички модернизам и искушења традиције: схватање историје у песништву Милутина Бојића“ анализира Бојићев историјски детерминизам, који врхуни у монументалним стиховима „Плаве гробнице“. Весна Матовић у студији „Култни сјај умрлог песника – Милутин Бојић у крфском *Забавнику*“ показује како је на страницама културног додатка *Српским новинама* након Бојићеве смрти формиран култ о изабраном песнику албанске голготе. Марко Аврамовић у раду „Поезија егзила Милутина Бојића“ тумачи утицај Првог светског рата на Бојићеве стихове написане у изгнанству или на тему изгнанства, с освртом на недовршени спев *Вечна стража*. Дуња Душанић у тексту „Плава гробница“ Милутина Бојића и елегијска поезија о Првом светском рату“ указује на запостављене конвенције и идеолошке напетости жанра елегије у песми „Плава гробница“. Владан Бајчета настоји да одбрани легитимност импресионистичке критике тумачењем песме „Плава гробница“ у прилогу „Свијећа на дну мора“ – поводом једне импресије пред „Плавом гробницом“ Милутина Бојића“.

Последње две целине Зборника садрже прилог „Милутин Бојић као позоришни критичар“ Андреје Марића, који класификује и ревалоризује Бојићеве позоришне критике у контексту развоја српског позоришта, и допуњену хронологију Бојићевог живота и књижевног рада из пера Јована Пејчића, под насловом „Живот и рад Милутина Бојића: Вај, пролеће моје...“.

Зборник *Поетика Милутина Бојића* представља прво систематско тумачење поетике, тематике, односа према традицији, те књижевног и историјског контекста Бојићевих стихова, не занемаривши притом ни Бојићев књижевнокритички рад, па ни песникову биографију. Ауторка „Уводне речи“ Светлана Шеатовић стога с правом сугерише како се Бојић после 2017. године више неће и не може читати само у кључу песме „Плава гробница“. Поред тога што рачунају са целином Бојићевог песничког опуса, радови у Зборнику наглашавају песникову граничну позицију између раног (предратног) и развијеног (међуратног) модернизма. Поетика Милутина Бојића на овај се начин заслужено приближава поетикама Црњанског, Винавера и Растка Петровића, па чак и разматра у контексту постмодерне прозе. Зборник *Поетика Милутина Бојића*, једном речју, рекапитулира садашња и инспирише будућа истраживања опсега и актуелности Бојићевог стваралаштва.